

Kodanikuühiskonna ja vabatahtliku töö moodulid ajakasutuse uuringus

Marin Tasuja

rahvastiku- ja sotsiaalstatistika osakond

Väljaandes on vaatluse all 1999.–2000. ja 2009.–2010. aasta Eesti ajakasutuse uuringu kodanikuühiskonna ja vabatahtliku töö moodulid.
Koostanud Marin Tasuja

Toimetanud Anu Jalak
Küljendus: Uku Nurges
Kaane kujundanud Maris Valk

Välja andnud Statistikaamet, Endla 15, 15174 Tallinn

Mai 2011

ISBN 978-9985-74-504-5

Autoriõigus: Statistikaamet, 2011

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale.

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Andmete kirjeldus.....	3
2. Vabatahtlik töö	4
2.1 Definitsioonide võrdlus ajakasutuse uuringutes	4
2.2 Ajakasutuse uuringute mooduli tulemuste võrdlus	8
2.3 Võrdlus teiste andmeallikatega.....	11
3. Osalemine mittetulundusühenduste tegevuses	13
3.1 Definitsioon ajakasutuse uuringus.....	13
3.2 Ajakasutuse uuringu tulemused.....	14
3.3 Võrdlus teiste andmeallikatega.....	15
Kokkuvõte.....	15
Allikad	16
Lisad	17

Sissejuhatus

Eesti kodanikuühiskonna arengukava aastateks 2011–2014 (Kodanikuühiskonna ... 2011) määratleb kodanikuühiskonda sellise ühiskonnana, kus inimeste põhiõigused ja -vabadused on kaitstud ning kus neil on oma huvide esindamiseks ja avalike asjade arutamiseks võimalik teha omaalgatuslikku koostööd ning kodanikuühenduste ja võrgustike kaudu mõjutada poliitilisi otsuseid. Kodanike ühiskondlikus elus osalemise aktiivsus on tugevalt seotud vabatahtlikkusega, kuna kaasatus vabatahtlikku töösse on üks osalusdemokraatia avaldumise vorme.

Vabatahtlik tegevus aitab muu hulgas kaasa vaesuse vähendamisele, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande edendamisele, jätkusuutlikule arengule, õnnestuste ärahoidmisele ja nende tagajärgede likvideerimisele ning sotsiaalsele integratsioonile. Vabatahtlik töö mõjutab sotsiaalvaldkonda mitmel moel, tuues kasu nii vabatahtlikele endale, kogukonnale kui ka ühiskonnale tervikuna. Näiteks võib vabatahtlik tegevus pakkuda vajalikke kogemusi tööturule siirdumiseks, võimalust õppida juurde uusi oskusi, tõsta elukvaliteeti ja aidata kaasa sotsiaalse sidususe suurenemisele ühiskonnas.

Vabatahtlikkuse ja kodanikuühiskonna olulisust on tunnistanud Euroopa Liit (EL) ning mitmesugused rahvusvahelised institutsioonid ja kodanikeühendused. 2011. aasta on kuulutatud Euroopa vabatahtliku tegevuse aastaks. Vabatahtlikus tegevuses osaleb EL-is umbes 92–94 miljonit täiskasvanut, see tähendab, et rohkem kui iga viies neist teeb vabatahtlikku tööd (Study ... 2010). EL-is on selleteemalisi uuringuid tehtud eri aegadel, kasutades eri definitsioone, meetodikaid ja sihtrühmi ning uurides eri tüüpi tegevusi (nt formaalne või mitteformaalne vabatahtlikkus), seetõttu puuduvad vabatahtliku töö mõõtmise ühtsed vaatekohad. Leidub küll mõningaid harmoneeritud andmeallikaid (nt Euroopa sotsiaaluuring, ajakasutuse uuring, Eurobaromeeter, Euroopa väärtuste uuring), aga paljudel neist on siiski oma puudused (uuringu liiga suur ajaintervall, kõik riigid pole uuringuga liitunud, uuringutulemused näitavad palju suuremat vabatahtlike osatähtsust kui mõned teised rahvuslikud allikad).

Eestis tehti viimane uuring vabatahtlikus tegevuses osalemise kohta 2009. aastal (Vabatahtlikus ... 2009). Vabatahtlikku tööd puudutavaid küsimusi võib leida veel mitmest uuringust (Euroopa sotsiaaluuring, Eurobaromeeter, Eesti sotsiaaluuring (EU-SILC), ajakasutuse uuring). Viimastel aastatel on Eestis toimunud ka mitu kodanikualgatust ja mittetulundusühendusi puudutavat uuringut. Käesolev analüüs uurib võimalust mõõta kodanikuühiskonda puudutavaid teemasid ajakasutuse uuringu kaudu, võrdleb aastatel 2009–2010 toimunud uuringu tulemusi varasema ajakasutuse uuringuga ja kõrvutab neid teiste selliste andmetega.

1. Andmete kirjeldus

Eesti ajakasutuse uuring (AKU) põhineb Euroopa Nõukogu väljatöötatud ajakasutuse uuringul, mis võimaldab saada teiste Euroopa riikidega võrreldavaid andmeid. Statistikaamet alustas AKU väljakujundamist juba 1995. aastal. Esimene põhiuuring korraldati aastatel 1999–2000. Siin käsitletav uuring on järjekorras teine.

AKU on mitme eesmärgiga uuring, mis annab ülevaate inimeste ajakasutusest (tasuline töö, majapidamistööd, vaba aeg jms) ning naiste ja meeste ajakasutuse erinevusest. Peale selle võimaldab uuring vaadelda ka ühest sihtpunktist teise jõudmiseks kulutatud aega, liikumisviisi ja ajaveetmiskohti. Andmete põhjal saab käsitleda nii suhtlemist oma perega kui ka leibkondade vahel ning analüüsida põlvkondadevahelisi suhteid. Ajakasutus on üks heaolu mõõdikuid.

AKU välitööd toimusid 2009. aasta aprillist 2010. aasta märtsini ja uuringus osales 7000 inimest. Uuringu üldkogumi moodustasid alaliselt Eestis elavad 10-aastased ja vanemad isikud, välja arvatud pikka aega ehk üle aasta institutsioonides (hooldekodus, vanglas jm) viibijad. Uuring koosnes kolmest osast: päevikud, isikuküsitlus ja leibkonnaküsitlus. Andmeid inimeste ajakasutuse kohta koguti päevikumeetodil: leibkonnas täitsid ajakasutuse päevikut ühe argipäeva ja ühe nädalavahetuse päeva kohta kõik vähemalt 10-aastased liikmed. Tegevusi sai kirja panna 10-minutilise intervalliga. Peale selle pidid töötavad inimesed täitma nädalapäeviku töötundide kohta.

Ajakasutuse päevikuga koguti andmeid inimeste põhi- ja kõrvaltegevuste, nende asukoha (või liikumisviisi) ja tegevuse juures viibivate teiste inimeste kohta. Vastajate oma sõnadega kirja pandud tegevused kodeeriti kolmekohaliste koodidega inimtegevuste klassifikaatoris, milles tegevused jaotuvad seitsmesse suuremasse kategooriasse – isiklik tegevus, tasuline töö, õppimine, majapidamine ja perekond, vabatahtlik töö ja nõupidamised, vaba aeg ja liikumine ning piiritlemata ajakasutus. Vabatahtliku töö all arvestati nii organisatsiooni kaudu tehtud tööd kui ka leibkondadevahelist informaalset abi (nt ehitus- ja parandustööd, lapsehoidmine, täiskasvanu hooldamine).

Lisaks päevikutega kogutud andmetele inimeste ajakasutuse kohta saadi isiku- ja leibkonnaküsitlusega infot inimeste üldandmete (sugu, vanus, elukoht jne), töötamise, hariduse, tervise ja sotsiaal-majandusliku seisundi kohta. Isikuküsitlus sisaldas veel mittetulundusühendustes osalemise, vabatahtliku töö, transpordivahendite kasutamise ja vaba aja veetmise mooduleid. Mittetulundusühendustes osalemise moodulis uuriti, kas inimesed kuuluvad ühendustesse, mil määral nad ühenduste tegevuses osalevad ning mis on nende ühenduste tegevusvaldkond. Täpsemat infot koguti mittetulundusühendustes töötamise kohta. Vabatahtliku tegevuse moodulis küsiti vabatahtlikku tööd teinud inimestelt selle töö valdkonda, kestust, töötamise kordade arvu ja seda, kas tööd tehti mõne organisatsiooni vahendusel. Lisaks oli moodulis küsimus viimase kolme kuu jooksul tehtud annetuste kohta.

Aastatel 1999–2000 toimunud uuringu meetodika oli suures osas sama. Nii nagu viimane uuring, koosnes seegi kolmest osast (päevikud, isikuküsitlus ja leibkonnaküsitlus) ja küsitleti leibkonna kõiki vähemalt 10-aastaseid inimesi. Lisaks taustaandmetele sisaldas isikuküsitlus vabatahtliku töö ja abi moodulit, kus uuriti eraldi mõne organisatsiooni kaudu tehtud vabatahtliku töö ja väljapoole leibkonda osutatud abi/teenuste kohta. Mõlemal juhul küsiti töötamise kordade arvu ja kestust. Teistele osutatud abi korral koguti infot ka abi saajate ja tasustamise kohta. Mõlema vabatahtliku töö liigi juures näidati respondendile enne küsimusele vastamist näidislehte vabatahtliku töö organisatsioonide ja tegevustega, et ta vabatahtliku töö ja abi tähendusest parema ülevaate saaks. Infot mittetulundusühendustes osalemise kohta esimeses ajakasutuse uuringus ei kogutud. Peale muu küsiti andmeid ka saadud abi ehk sellise abi kohta, mida on küsitletavale või küsitletava mõnele leibkonnaliikmele osutanud teised, väljaspool tema leibkonda olevad inimesed (nt naabrid, sõbrad, tuttavad) või mõni ühiskondlik organisatsioon.

2. Vabatahtlik töö

2.1 Definitsioonide võrdlus ajakasutuse uuringutes

Selles peatükis vaadeldakse lähemalt ajakasutuse uuringutes esinevaid vabatahtliku töö definitsioone ja selle kohta küsimise viise. Enne kahe uuringu andmete võrdlust tuleb esmalt veenduda, et mõlemas uuringus kasutusel olevad definitsioonid on võrdväärsed. Vastasel juhul võivad uuringuandmete erinevused ja trendid tuleneda hoopis küsimuste erinevast sõnastusest või definitsioonide lahknevusest. Analüüsi aluseks on võetud 2009.–2010. aasta AKU küsimused ja definitsioonid, mida on püütud kõrvutada sama uuringu 1999.–2000. aasta materjalidega.

Vabatahtliku töö mõõtmiseks on küsitlusuuringutes põhimõtteliselt kolm võimalust. Paljudes uuringutes küsitakse üks otsene küsimus, kus vabatahtliku töö tähendus jääb vastaja enda määratleda. Teine võimalus on vabatahtliku töö olemust vastajale selgitada, küsides täpsustusi organisatsiooni tüübi või osutatud abi/teenuse liikide kohta. Kolmas variant on kasutada ajakasutuse päevikut, kuhu märgitakse viimase 24 tunni tegevused.

1. Üks küsimus
2. Kõige lihtsamal juhul küsitakse, kas uuritav tegi teatud aja jooksul vabatahtlikku tööd (kas organisatsiooni kaudu või vahetult abi osutades). Selle valiku peamine probleem on vabatahtliku töö definitsiooni sõltuvus vastaja arusaamast. Nii võivad näiteks erineva sotsiaal-majandusliku või haridusliku taustaga inimesed vabatahtlikku tööd erinevalt tõlgendada. Ühe küsimuse lisamine uuringusse on küll odavam ja koormab vähem ka vastajat, kuid teisalt on uuringud näidanud, et ühe otsese küsimusega kaasnevad mitmed kvaliteediprobleemid ja vabatahtlike hulga alahindamine, kuna inimesed ei arvesta osasid tegevusi vabatahtliku tööna. Näiteks Kanadas oli 2005. aastal, kui näitaja aluseks oli üks küsimus, vabatahtlike

osatahtsus 33%. Aasta varem, kui vabatahtlike kindlaks määramisel kasutati mitut täpsustavat küsimust, osutus vabatahtlikuks 45% rahvastikust (CES 2007).

3. Mitu vabatahtliku töö mõistet laiendavat küsimust
4. Vabatahtliku töö mõistet laiendavate küsimuste kasutamise eelis on võimalus vastajale täpsemalt defineerida, mida vabatahtliku töö all silmas peetakse. Seda varianti võib lihtsustada, lisades vastamise hõlbustamiseks ankeeti selgitusi või tuues näiteid vabatahtlike tegevuste või organisatsioonide kohta. Sellised lisad muudavad küsimuse mõistagi pikemaks ja sellest arusaamise raskemaks.
5. Ajakasutuse päevik
6. Vastajatel palutakse täita päevik oma 24 tunni tegevuste kohta. Seda meetodit kasutatakse mitmes riigis. Tegevusi aitab kodeerida harmoneeritud klassifikaator, kus on võimalik eristada vabatahtliku tööga seotud tegevused. Sellel meetodil on üks oluline puudus – päevikuga kogutud andmed võivad alahinnata vabatahtliku töö tegelikku mahtu, kuna vabatahtlik tegevus on sageli episoodiline, toimub harva ja eri aegadel.

AKU 2009–2010

Aastatel 2009–2010 toimunud ajakasutuse uuringus kasutati vabatahtlike kindlaks määramiseks ühte küsimust. Kõigi isikuküsitlusele vastanute (st vähemalt 10-aastaste) käest uuriti, kas nad on viimase nelja nädala jooksul teinud tasustamata vabatahtlikku tööd. Küsimuse juures tutvustati lühidalt ka vabatahtliku töö mõistet ja toodi mõne enam levinud tegevuse kohta näiteid (vt täpsemalt vabatahtliku töö mooduli küsimusi lisas 1). Tabeli vabatahtlike tööde kohta täitis küsitajate respondendi oma sõnade järgi.

Küsitajate juhendis oli **vabatahtlik töö** defineeritud kui töö, mida tehakse vabatahtlikult rahalist tasu saamata inimeste heaks, kes ei kuulu respondendi leibkonda ega ole tema sugulased. Selleks võis olla igasugune üksikisikutele kas vahetult või mõne organisatsiooni kaudu osutatav abi, samuti omaalgatuslik ühistegevus naabruskonna või kodukandi elukeskkonna parandamiseks vms tegevus ühiskonna hüvanguks.

Juhendis olid eraldi teemade kaupa näited alltoodud tasustamata vabatahtliku töö tegevuste kohta.

1. Organisatsiooni tegevuse korraldamisega seotud tööd
Osalemine organisatsiooni juhtimises: nt töö organisatsiooni juhtorganisi või nõuandvas kogus, osalemine lasteaedade või koolide hoolekogude töös, organisatsiooni esindamine (nt konverentsil kõnelemine, lobitöö omavalitsustes, riigiasutustes või ettevõtetes).
Administratiivne või bürootöö: nt info edastamine organisatsiooni liikmetele, organisatsiooni veebilehe haldamine jm IT-alane tugi, dokumentatsiooni korrastamine, infomaterjalide koostamine ja levitamine.
Organisatsiooni arendustegevus: nt projektide kirjutamine, organisatsioonile vahendite (raha või materiaalse vahendite) hankimine.
Ürituste korraldamine: nõupidamiste, seminaride, konverentside korraldamine.
2. Haridusalane tegevus ja noorsootöö
Tegevus õpetaja või juhendajana: nt juhendaja huvialakoolides ja -ringides, noortekeskustes, pühapäevakoolides, õpiringide juhendaja vabahariduslikes koolitusasutustes.
Tegevus ettevõtmiste korraldaja ja giidina: õppeekskursioonide, -matkade, laagrite ja väljasõitude korraldamine, koolituskursuste korraldamine ja õpetaja assisteerimine, giiditöö muuseumites.
3. Tegevus spordiklubides, kultuuriseltsides ja -kollektiivides jt vaba aja veetmise organisatsioonides
Sporditöö täiskasvanutega/lastega: nt spordiklubi treener, spordiürituste kohtunik.
Kultuuriürituste korraldamine: abistamine kontsertide, etenduste, festivalide, näituste korraldamisel.
Laulu-, tantsu- ja käsitööseltside ringitöö korraldamine: nt ruumide ja vahendite hankimine.

4. Tegevus sotsiaalabi, tervishoiu, loomakaitse valdkonnas
Nõustamine ja info jagamine: nt töö usaldustelefonil, päevakeskustes, ennetustöö koolides jm asutustes.
Abivajajate külastamine: haiglate ja hooldekodude külastamine, laste- ja noortekodude laste vaba aja sisustamine ja õpiabi osutamine, loomade varjupaigas loomadega jalutamine.
Vahetu abi abivajajatele: nt toidu valmistamine ja serveerimine päevakeskustes ja varjupaikades, abi sisseostude tegemisel, remondi- ja ehitustööde tegemisel.
5. Tegevus muinsuskaitstes, keskkonnahoiu või kohaliku paikkonna korrashoiu heaks
Töö reostuse likvideerimisel: nt abi merereostuse likvideerimisel ja „linnuhaiglas“.
Töö kohalike vaatamisväärtuste korrastamisel: nt looduse õpperadade, parkide, muinsuskaitsealuste objektide korrastamine, töö looduskaitsealadel ja rahvusparkides.
Heakorradööd kohalikus paikkonnas: nt haljasalade heakorradööd, prügi koristamine jm talgutööd.
6. Tegevus sisejulgeoleku valdkonnas
Töö naabrivalves, Kaitseliidu organisatsioonides, abipolitseiniku või vabatahtliku tuletõrjuna.

AKU 1999–2000

Esimeses ajakasutuse uuringus oli vabatahtlik töö jaotatud kahte ossa: organisatsioonide kaudu tehtav töö ning väljapoole leibkonda osutatud abi ja teenused. Nagu 2009–2010. aasta uuringuski, vastasid neile küsimustele kõik vähemalt 10-aastased leibkonnaliikmed ja uuritav periood oli neli uuringule eelnenuid nädalat. Mõlema küsimuse juures oli lahti seletatud vabatahtliku töö definitsioon ja toodud mõned näited. Lisaks oli küsiteljal võimalik näidata kaarti, kus oli näidisleht nii organisatsiooni vahendusel tehtavate tööde kui ka omal algatusel osutatud abi ja teenuste kohta. Respondent ei pidanud kasutama näidise sõnastust.

Organisatsiooni kaudu pakutud abi hõlmas tööd, mida tehti vabatahtlikult (tasuta) mõne organisatsiooni või rühma heaks. Sinna alla kuulusid mitmesugused administratiivsed tööd vabatahtlikes organisatsioonides, tervishoiu institutsioonides, poliitilistes parteides ning sotsiaalabi, kus respondendi tööks võis olla rühmasisene töö: kirjade laialisaatmine, raamatupidamine, töö treenerina jne. Selle töö alla ei kuulunud tegevused, mis olid osaks vastaja tasustatud tööst.

Enne vastamist sai respondent tutvuda näidislehega, et tal oleks lihtsam mõista, mida vabatahtliku töö ja abi all konkreetselt mõeldi.

1. Administratiivne, ühiskondlik töö organisatsioonides
2. Organisatsiooni- või rühmasisene töö: kirjade ja arvete laialisaatmine, raamatupidamine, liikmetega sidepidamine, nõupidamiste korraldamine jne, töö mõne poliitilise partei jaoks.
3. Haridustöö
4. Õpetamine/töö organisatsiooni/rühma huvides; õpperühmade juhtimine, õpetamine pühapäevakoolis jne.
5. Töö meelelahutus-, spordi- ja vaba aja organisatsioonides
6. Hõlmab tööd täiskasvanute või lastega mitmesugustes organisatsioonides, nt töö jalgpallitreenerina, malekohtunikuna jne.
7. Töö usuorganisatsioonides
8. Töö heategevusorganisatsioonides

Vahetult teistele inimestele osutatud abi hõlmas mitmesugust abi ja teenuseid, mida respondent oli osutanud sõpradele, naabritele ja teistele inimestele väljaspool leibkonda. See võis olla näiteks laste hoidmine, abi parandus- või aiatöödel jne. Polnud oluline, kas abi osutati tasuta või raha eest.

Respondendi aitamiseks oli võimalik kasutada näidislehte enam levinud abi või teenuste kohta.

1. Majapidamistööd

2. Toiduvalmistamine, koristamine, pesemine, triikimine, aiatööd, põllumajandustööd, majapidamise juhtimine (mitmesugused administratiivsed toimetused, nagu tuludeklaratsioonide täitmine, telefonikõnede pidamine asutustega, kirjavahetus asutustega jne).
3. Õpetamine
4. Laste eest hoolitsemine
5. Lapsehoidmine, (lugemine, mängimine, seltsiks olemine; kooli/arsti külastamine, laste järele vaatamine), laste viimine kodunt teistesse kohtadesse (asutustesse) ja neist koju toomine.
6. Täiskasvanute eest hoolitsemine
7. Vanurite, haigete või puuetega täiskasvanute inimeste hooldamine, teised täiskasvanute eest hoolitsemise liigid (massaaž, maniküür jne).
8. Poeskäimine, teenused, transport
9. Poes, postkontoris, maksuametis, pesumajas või õmbleja juures käimine jne, mitmesugused transporditeenused (tööle/poodi viimine autoga jne).
10. Ehitus- ja remonditööd

Maja ehitamine ja renoveerimine, majapidamistarvete ja seadmete parandus, sõiduki remont, mööbli ja teiste kestvuskaupade valmistamine.

Tabel 1 Vabatahtliku töö küsimused ajakasutuse uuringutes

	AKU 1999–2000	AKU 2009–2010
Uuritav periood	Neli viimast nädalat	Neli viimast nädalat
Nende küsimuste arv, millega määratletakse vabatahtliku töö tegijad	Kaks küsimust, millest üks hõlmab mõne organisatsiooni või rühma heaks tehtud (formaalset) vabatahtlikku tööd ja teine inimestele vahetult osutatud (informaalset) abi või teenuseid	Üks küsimus, mis hõlmab nii vahetult inimestele kui ka organisatsiooni kaudu osutatud abi
Töö tasustamine	Organisatsiooni kaudu tehtud vabatahtliku töö korral arvestatakse ainult tasustamata tööd, inimestele vahetult osutatud abi võib olla nii tasuline kui ka tasustamata	Ainult tasustamata töö
Abi saajad, vabatahtliku töö subjektid	Inimesed, kes ei kuulu leibkonda (nt vanemad, täiskasvanud lapsed, muud sugulased, naabrid, sõbrad, teised inimesed), organisatsioonid, rühmad	Inimesed, kes ei kuulu leibkonda ega ole aitaja sugulased; organisatsioonid, rühmad
Näited vabatahtliku töö liikide kohta ankeedis	Ankeedis on meeldetuletuseks näidisleht vabatahtlike organisatsioonide ning abi ja teenuste kohta	Näited erinevate vabatahtliku töö tegevuste kohta on esitatud küsituleja juhendis

Olulisemad tähelepanekud kahe uuringu vabatahtliku töö definitsioonide ja küsimuste kohta võtab kokku tabel 1. Üldjoontes on mõlemas uuringus vabatahtliku töö mõiste sama. Kaasatud on nii organisatsiooni kaudu kui ka vahetult inimestele osutatud abi ja teenused ning uuritav periood on mõlemal juhul ühepikkune. Suuremad erinevused esinevad vahetult inimestele osutatud abi definitsioonides. Kui hilisem uuring kaasab vaid tasuta abi inimestele, kes ei kuulu leibkonda ega ole aitaja sugulased, siis varasemas uuringus arvestatakse ka tööd, mille eest on saadud tasu, ja vabatahtliku töö saajate hulka loetakse ka väljaspool leibkonda elavad sugulased. Kuna aastatel 1999–2000 toimunud uuringus küsiti iga tehtud töö korral abi saaja ja töö tasustamise kohta, on võimalik osa töö liike definitsioonist välja jätta ja viia varasema uuringu andmed uue uuringuga võrreldavale kujule. Vanast uuringust on välja jäetud sellist liiki abi ja teenused, mille eest on saadud tasu

2.2. Ajakasutuse uuringute mooduli tulemuste võrdlus

või mis on osutatud väljaspool leibkonda elavatele vanematele, täiskasvanud lastele, lapselastele ja teistele sugulastele. Seega lähevad vabatahtlikena arvesse vaid need, kes on vähemalt korra teinud tasustamata tööd inimeste heaks, kes ei kuulu nende leibkonda ega ole nende sugulased.

Teine suurem erinevus, mis võib andmete võrreldavust mõjutada, on küsimuste esitamise meetodika. Mõlemas uuringus selgitati enne mooduli juurde asumist vabatahtliku töö tähendust ning toodi mõned näited. Erinevalt hilisemast uuringust küsiti esimeses AKU-s eraldi organisatsioonide kaudu tehtud töö ja inimestele vahetult osutatud abi kohta. Vastamise hõlbustamiseks oli võimalik kasutada ka näidislehte töö liikide kohta. Kuna aastatel 1999–2000 toimunud uuringus on vabatahtliku töö mõistet rohkem laiendatud, võib varasemate andmete kohaselt vabatahtlikku tööd teinute osatähtsus olla suurem.

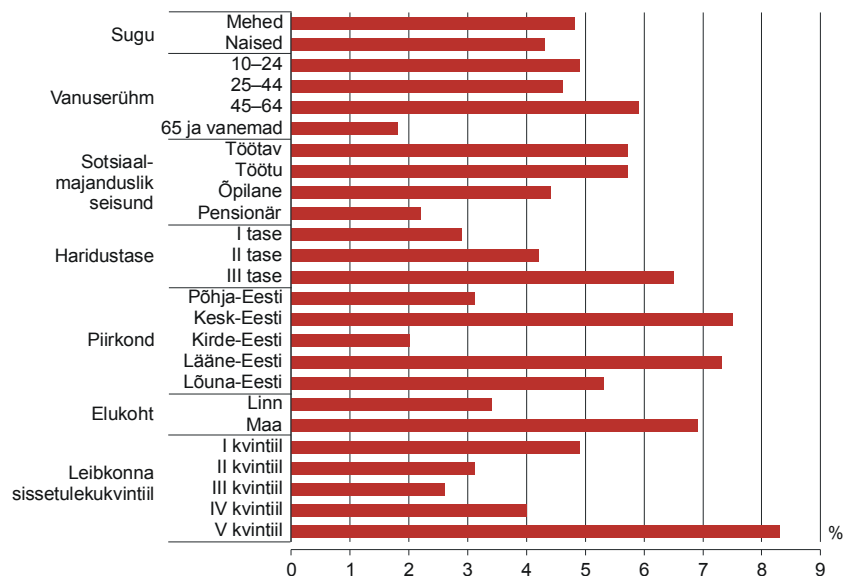
Vabatahtlikus töös osalejad

2009.–2010. aastal oli nelja küsitlusele eelneva nädala jooksul teinud tasustamata vabatahtlikku tööd 53 723 inimest. Seega oli vabatahtlikke 4,5% vähemalt 10-aastastest inimestest. Esimese ajakasutuse uuringu andmetel töötas sama ajavahemiku jooksul 51 023 (4%) inimest ühiskondlikes organisatsioonides või rühmades ning 406 293 (31,5%) inimest osutas omal algatusel abi või teenust kellelegi, kes ei olnud tema leibkonna liige. Kuigi informaalsete abi hulka võis märkida ka tasustatud abi, oli selle osatähtsus väike – 95% abi osutajatest oli seda vähemalt korra teinud tasu saamata. Erinevalt hilisemast uuringust arvestati 1999.–2000. aastal abi saajate hulka kõik inimesed, kes ei kuulunud vastaja leibkonda. Seetõttu võib aitajate osatähtsus varasemas AKU-s olla ülehinnatud. Uuringust selguski, et üle poole inimestest aitasid ainult oma sugulasi. Jättes välja tasustatud ja sugulastele osutatud abi, tegi 1999.–2000. aasta uuringu andmetel nelja nädala jooksul informaalset vabatahtlikku tööd 179 582 inimest ehk 13,9% kõigist vähemalt 10-aastastest inimestest. Arvestades hulka ka formaalse abi osutajad, oli vabatahtlike osatähtsus 16,8%. Võrreldes 2009.–2010. aasta uuringuga oli varasemas uuringus vabatahtliku töö tegijaid seega neli korda rohkem. Kuna küsimismeetodid pole uuringutes üks ühele võrreldavad ja suurem vastanute hulk tuleneb tõenäoliselt detailsematest küsimustest esimeses AKU-s, ei ole võimalik järeldada, et vabatahtlike osatähtsus on kümne aastaga muutunud. Edasises analüüsis on 1999.–2000. aasta andmetes vabatahtliku töö all mõeldud nii formaalset kui ka informaalset abi, kust on välja jäetud tasustatud ja sugulastele osutatud abi.

Vabatahtlikus töös osalejate profiil

Osalus vabatahtlikus tegevuses mõjutab inimeste sotsiaal-demograafiline taust (sugu, vanus, haridus, elukoht jne). Tihti osutuvad teistest aktiivsemaks need, kes ka muudel aladel (nt tööelus) rohkem hõivatud on. Teisest küljest on vabatahtlikuks tööks rohkem võimalusi inimestel, kellel on palju vaba aega. Viimase ajakasutuse uuringu andmetel oli vabatahtlikus töös osalejaid kõige enam just töötavate ja töötute inimeste hulgas, mõlemas rühmas oli sellest haaratud 5,7% (joonis 1). Veidi väiksem oli õpilaste aktiivsus. Kuigi pensionäridel peaks vabatahtlikuks tööks piisavalt aega olema, on nende osalemismäär madal – vaid 2,1% pensionäridest oli nelja nädala jooksul kellelegi abi osutanud. Peamine piirav tegur on ilmselt nende tervis – tihti on abivajaja rollis hoopis nad ise. Vabatahtlike vanuse järgi uurides on näha, et vähemalt 65-aastased on teiste vanuserühmadega võrreldes palju vähem aktiivsed.

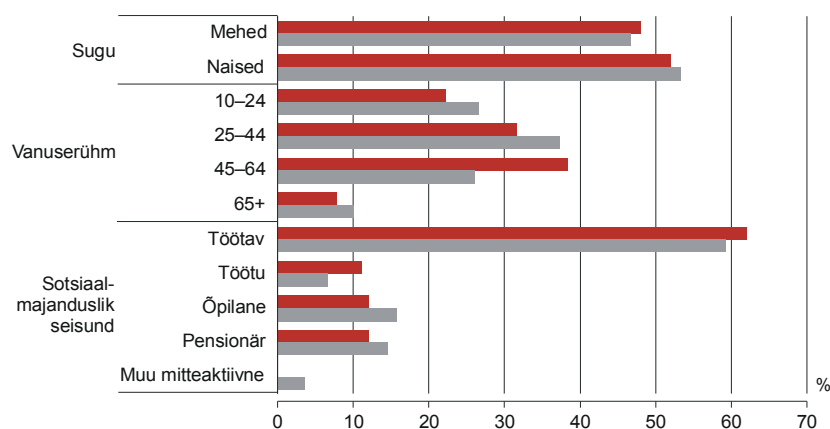
Joonis 1 **Vabatahtlikes tegevustes osalenute osatähtsus viimasel neljal nädalal, 2009–2010**

Eesti ajaloos on pikad traditsioonid ühistegevusel ja põllutöödel talgu korras üksteise abistamisel. See on enam säilinud maapiirkondades, kus vabatahtlike osatähtsus on linnadega võrreldes märksa suurem. Regioonides, kus linnastumise tase on kõrgem – Põhja- ja Kirde-Eestis – on vabatahtlikke vaid 2–3%. Vabatahtlike hulk piirkonnas oleneb ka seal elavate inimeste vanusest, sotsiaal-majanduslikust seisundist, mitmesuguste teenuste kättesaadavusest ja (vabatahtlike) organisatsioonide olemasolust.

Vabatahtlikke on teistega võrreldes rohkem kõrgema haridusega inimeste seas – 6,5% neist on kellelegi abi osutanud. Sellel on mitu põhjust. Madalama haridusega inimesed võivad tunda, et neil pole piisavalt oskusi vabatahtlikuks tööks, nende aktiivsus ja teadlikkus ühiskonnaelus osalemise võimalustest on väiksem. Samuti võib neil puududa osalemiseks vajalik aeg või raha. Kõrgem haridus tähendab tavaliselt suuremat sissetulekut. Nii on vabatahtlikuna tegutsejate osatähtsus suurem rikkaima viiendiku hulgas, kellest osaleb vabatahtlikus tegevuses 8,3%. Teistega võrreldes on aktiivsemad ka kõige vaesemasse viiendikku kuuluvad inimesed. Tõenäoliselt on väiksema sissetulekuga inimeste osutatud abi pigem mitteformaalne, samas kui rikkamad inimesed töötavad rohkem erisugustes organisatsioonides. Selle teooria kontrollimiseks on AKU vastasmäär liiga väike.

Joonis 2 **Vabatahtlikud soo, vanuse ja sotsiaal-majandusliku seisundi järgi, 1999–2000 ja 2009–2010**

Kuigi vabatahtlikku tööd teinud inimeste osatähtsus on kahes ajakasutuse uuringus erinev, ei ole abiosutajate profiil kümne aastaga eriti muutunud (joonis 2). Viimase uuringu järgi olid 52% vabatahtlikest naised ja 48% mehed. Kõige sagedamini tegid vabatahtlikku tööd 45–64-aastased inimesed, keda oli abistajatest 38%. Üsna vähe (8%) oli vabatahtlike seas pensioniealisi. Enamik (62%) teistele abi osutanud inimesi töötas ise täis- või osaaajaga.

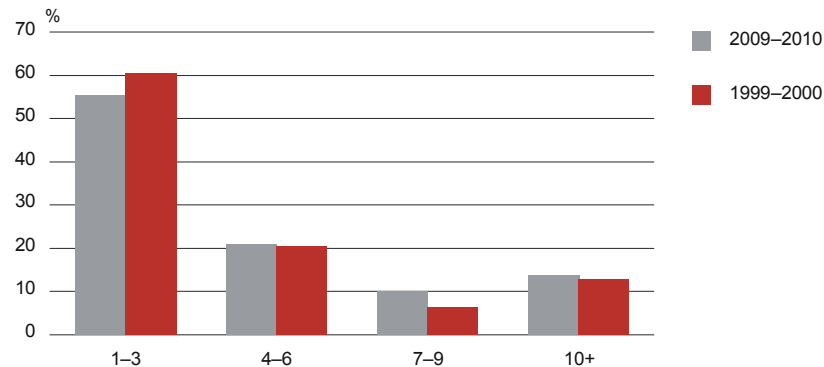
Kümme aastat tagasi oli vabatahtlike hulgas rohkem naisi ja nad olid keskmiselt nooremad. Võrreldes 1999.–2000. aastaga on pensionäride ja õpilaste osatähtsus vabatahtlike hulgas vähenenud, töötute ja hõivatute osa aga suurenenud.

Vabatahtliku töö sagedus

Nelja nädala jooksul vabatahtlikus tegevuses osalenute osatähtsus oli küll väike, aga tavaliselt tegid nad vabatahtlikku tööd rohkem kui korra. Viimase ajakasutuse uuringu andmetel osutati abi keskmiselt 5,4 korda, kusjuures naised tegid selle aja jooksul vabatahtlikku tööd keskmiselt 6,4 ja mehed 4,3 korda. Teisi inimesi aitas korduvalt 76% vabatahtlikest. Kümme aastat tagasi olid vabatahtlikud veidi vähem aktiivsed – nelja nädala jooksul tehti vabatahtlikku tööd keskmiselt 4,8 korda.

Vabatahtliku töö sagedust lähemalt uurides selgub, et aastatel 2009–2010 tegi uuringule eelnenud kuu jooksul üle poole vabatahtlikest vabatahtlikku tööd 1–3 korda, viiendik 4–6 korda, kümnendik 7–9 korda ja veidi üle kümnendiku jõudis seda teha üle 10 korra (joonis 3). Kuigi varasemas uuringus oli vabatahtlike osatähtsus kordi suurem, osutasid vabatahtlikud hilisema uuringu andmetel teistele abi sagedamini. Aastatel 1999–2000 tegeles 60% inimestest vabatahtliku tegevusega 1–3 korda kuus. Võrreldes uue uuringuga oli vabatahtlike hulgas aktiivsemaid inimesi vähem.

Joonis 3 **Vabatahtlikud osutatud abi kordade järgi, 1999–2000 ja 2009–2010**

Keskmiselt kulutas iga vabatahtlik aastatel 2009–2010 teiste aitamisele 21 tundi kuus. Võrreldes meestega tegid naised selle aja jooksul 6 tundi rohkem vabatahtlikku tööd. Meestel seevastu kestis iga aitamiskord 24 minutit kauem kui naistel (vastavalt 4,3 ja 3,9 tundi). Keskmiselt kulus vabatahtlikel igale tööle 4 tundi. Aastatel 2009–2010 tehtud AKU-s küsiti iga vabatahtliku töö liigi kohta, kui palju see tavaliselt aega võttis, vanas uuringus tuli kestus kirja panna vaid viimase tehtud töö kohta. Seega pole varasema uuringu andmed uue omadega võrreldavad.

Organisatsiooni kaudu tehtav töö

Nagu analüüsist selgus, tegi 1999.–2000. aastal vabatahtlikku tööd organisatsiooni vahendusel 51 023 (4%) inimest. Seega oli 24% vabatahtlikest vähemalt korra osutanud formaalset abi. Uues uuringus käsitles üks küsimus nii organisatsioonide kaudu kui ka omal algatusel inimeste heaks tehtud tööd. Iga tehtud töö kohta tuli hiljem täpsustada, kas see oli osutatud mõne organisatsiooni heaks. 31% (16 509 inimest) vabatahtlikest oli seda teinud vähemalt korra. Inimeste tavaarusaam vabatahtlikust tööst sarnaneb sageli pigem formaalse abi definitsiooniga ja vahetult teiste inimeste abistamist (nt naabrile poest toidu toomist) ei peeta sinna alla kuuluvaks. Hoolimata vabatahtliku töö etteantud definitsioonist võis osa inimesi enda osutatud informaalset abi märkimata jätta. Seetõttu võib 2009.–2010. aastal toimunud uuringus organisatsiooni kaudu tehtud vabatahtliku töö osatähtsus suurem olla.

Kõige populaarsemad olid 2009.–2010. aastal avaliku halduse, riigikaitse ja kohustusliku sotsiaalkindlustuse, kunsti, meelelahutuse ja vaba aja ning teenindusega tegelevad vabatahtlike organisatsioonid. Nende organisatsioonide vahendusel oli aastatel 2009–2010 vähemalt korra abi osutanud vastavalt 13%, 11% ja 57% formaalses vabatahtlikus töös osalenud inimestest. Aastatel 1999–2000 toimunud AKU-s organisatsiooni tegevusala ei küsitud.

Vabatahtliku töö valdkond

Mõlemas ajakasutuse uuringus paluti vastajal tehtud vabatahtlikku tööd oma sõnadega kirjeldada. Kirjeldus kodeeriti hiljem tsentraalselt klassifikaatori järgi. Kui esimeses AKU-s kodeeriti nii organisatsiooni kaudu kui ka vahetult tehtavad vabatahtlikud tegevused inimtegevuste klassifikaatori järgi, siis teises AKU-s kasutati ametite klassifikaatorit. Seega pole uuringute tulemused omavahel võrreldavad.

Aastatel 2009–2010 tegid vabatahtlikud kõige sagedamini lihttööna klassifitseeritavaid töid, seda tüüpi tööd oli vähemalt korra teinud 40% vabatahtlikest. Üsna populaarsed olid veel tipp- või keskastmespetsialisti töö valdkonda kuuluvad tegevused – mõlemaga puutus kokku veidi alla viiendiku vabatahtlikest. Kümnendik oli vähemalt korra osutanud abi teenindus- ja müügitöötaja või oskus- ja käsitöölisena.

Kümme aastat tagasi oli kõige levinum vabatahtlik töö teistele leibkondadele osutatud muu abi, mille alla kuulusid näiteks transporditeenused, puude kojuvedu ja lõhkumine, kolimine, teiste õpetamine ja muud teenused. Seda tüüpi tööd oli vähemalt korra nelja nädala jooksul teinud kolmandik vabatahtlikest. Viiendik oli teisi leibkondi abistanud parandus- ja õmblustöodes, kuuendik oli teinud tööd mingi organisatsiooni jaoks (mitte otseselt inimeste jaoks) ja kümnendik oli aidanud lapsi hoida või poes käia. Mainitud vabatahtlike tegevuste alla kuulusid veel täiskasvanu hooldamine (7% vabatahtlikest), aiatööd ja lemmikloomade eest hoolitsemine (6%), töö inimeste jaoks organisatsiooni vahendusel (6%) ja koristamine (4%).

Annetamine

Peale muu oli viimases AKU-s küsimus ka annetamise kohta. Selgus, et viimase kolme kuu jooksul oli annetusi teinud 109 672 inimest, mis teeb 9,2% vähemalt 10-aastasest. Peaaegu iga neljas vabatahtlikus tegevuses osalenud inimene oli ühtlasi osa võtnud ka mõnest annetuskampaaniast või teinud annetuse mõnele organisatsioonile. Annetajate hulgas oli teistest enam naisi (66%), eestlasi (79%) ja 25–44-aastasi (39%). Sotsiaal-majandusliku staatuse järgi eristusid töötavad inimesed (70%) ja pensionärid (14%). Kuna mitteannetajatest 27% olid pensionärid, oli vanemaealiste aktiivsus tegelikkuses keskmisest väiksem – annetanud oli vaid 5% pensionäridest. Piirkondlikust aspektist lähtudes elas enamik annetajatest linnades (73%). Hariduselt olid annetajad kõige sagedamini teise (49%) või kolmanda (40%) haridustasemega ja sissetulekute järgi kuulusid nad rikkaima viiendiku hulka (33%). Mida suurem oli leibkonna sissetulek, seda rohkem oli võimalusi teisi aidata. Kui vaeseimast kümnendikust oli annetusi teinud vaid iga kahekümnes, siis rikkaimast kümnendikust oli annetaja iga viies inimene.

Eestis ei ole vabatahtlike kohta statistika kogumine ajaloolistel põhjustel kuigi levinud olnud. Viimasel ajal on siiski lisandunud üsna mitu uuringut kodanikuühiskonna ja vabatahtliku tegevuse kohta. Samuti on selleteemalised küsimused lisatud mõningatesse rahvusvahelistesse uuringutesse, kus ka Eesti osaleb. Eri uuringute infot on aga erineva meetodika ja definitsioonide tõttu keeruline omavahel võrrelda. Allpool on siiski ülevaade vabatahtlikke käsitlevate uuringute olulisematest tulemustest.

Ajakasutuse uuringu päevik

Ajakasutuse päevik kajastab inimeste tegevusi 24 tunni jooksul ja sobib seega paremini igapäevaste tegevuste mõõtmiseks. Seetõttu võivad päevikuga kogutud andmetes olla alahinnatud episoodilised või harva esinevad tegevused, nagu vabatahtlik töö. Kuna iga inimene täidab päevikut oma sõnadega, pole kodeerijatel alati piisavalt infot, et tuvastada vabatahtlikke tegevusi. Päeviku kasutamise eelis on aga etteantud vabatahtliku töö definitsiooni puudumine, inimesed lihtsalt märgivad üles oma tegevused, mida on hiljem võimalik vajaduse kohaselt arvestada või mitte arvestada vabatahtliku tööna.

Aastatel 2009–2010 kulutas päevas mingi aja vabatahtlikule tegevusele 8% inimestest, kusjuures vaid 0,5% tegi seda mõne organisatsiooni heaks (tabel 2). Keskmiselt veetsid vabatahtlikud teisi abistades päevas 2 tundi ja 47 minutit. Võrreldes esimese ajakasutuse uuringuga oli vabatahtlike osatähtsus 5 protsendipunkti võrra langenud, samas pikenes vabatahtlike tööle kulutatud aeg 21 minuti võrra. Keskmise inimese päevast moodustas vabatahtlik töö vaid 13 minutit. See aeg ei olnud eriti pikem ka kümme aastat tagasi.

2.3 Võrdlus teiste andmeallikatega

Tabel 2. **Keskmine ajajaotus ja ajakasutus päevas ning vastanute osatähtsus vabatahtliku töö liigi järgi**

		Põhitegevuse keskmine päevane ajajaotus, minutit	Tegevust teinud vastanute osatähtsus, %	Keskmine ajakasutus tegevust teinud vastanute kohta, minutit
1999-2000	Vabatahtlik töö ja nõupidamised	15	13,4	143
	vabatahtlik töö organisatsiooni heaks	1	0,55	196
	leibkondadevaheline informaalne abi	11	10,71	119
	osalustegevus	1	2,09	88
	liikumine vabatahtliku töö eesmärgil	2	6,58	47
	2009-2010	Vabatahtlik töö ja nõupidamised	13	8
	vabatahtlik töö organisatsiooni heaks	0	0,5	102
	leibkondadevaheline informaalne abi	9	5,5	154
	osalustegevus	2	1,6	116
	liikumine vabatahtliku töö eesmärgil	2	4,2	58

Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis

Aastatel 2008–2009 tehti Eestis Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskuse tellimisel uuring vabatahtlikus tegevuses osalemise kohta (Vabatahtlikus ... 2008; Vabatahtlikus ... 2009). Vabatahtlike leidmiseks ja määratlemiseks kasutati uuringus kaheastmelist etappi. Kõigepealt küsiti inimestelt, kas nad olid teinud vabatahtlikku tööd, lugedes eelnevalt ette selle definitsiooni. Vabatahtliku tegevuse all mõeldi uuringus oma aja, energia või oskuste pakkumist vabast tahtest ja rahalist tasu saamata peamiselt avalikes huvides ja ühiskonna heaks, kuid ka teiste heaks tehtavaid tegevusi. Oma pereliikmete abistamist ning rahalisi või esemelisi annetusi ei loetud vabatahtlikuks tegevuseks. Viimase 12 kuu jooksul oli selle definitsiooni järgi vabatahtlikuna tegutsenud 285 000 inimest ehk 27% vastajatest. Samas pole vabatahtliku mõiste Eestis veel üldtuntud ja kõik vabatahtlikku tegevust harrastanud inimesed ei määratle ennast vabatahtlikuna. Sellepärast küsiti inimestelt lisaks, kui palju nad olid viimase 12 kuu jooksul tasu saamata osalenud erisugustes tegevustes, arvestamata oma pereliikmete ja lähisugulaste heaks tehtut ja rahalisi või esemelisi annetusi. Kui liideti kõik vähemalt ühes sellises tegevuses osalenud, selgus, et tegelikult oli vabatahtlikus tegevuses osalemise määr 20 protsendipunkti võrra kõrgem. Seega oli viimase 12 kuu jooksul ühes või teises vabatahtlikus tegevuses kaasa löönud veidi alla poole (47%) inimestest.

Uuringu andmetel olid vabatahtliku tegevusega enam seotud noored ja vähem vanemaealised inimesed. Hariduse poolest oli suur osa vabatahtlikest vähemalt keskharidusega, alg- ja põhiharidusega inimesed olid vabatahtlikku tööd vähem harrastanud. Vabatahtlikus tegevuses olid teistest vähem osalenud lapsehoolduspuhkusel olevad inimesed ja pensionärid, rohkem (üli)õpilased. Palgatöötajatest tegid vabatahtlikku tööd teistest veidi enam asutuse või ettevõtte juhid ja keskastme juhid ning seetõttu ka suurema sissetulekuga inimesed.

Eesti sotsiaaluuring (EU-SILC)

Eesti sotsiaaluuringu üks osa oli 2006. aastal sotsiaalse osalemise moodul, kus uuriti muu hulgas inimeste tegutsemist vabatahtlikuna ja eri organisatsioonide (parteid ja ametiühingud; ametiliidud ja muud elukutsel põhinevad ühendused; kirikud ja muud usuorganisatsioonid; hobide või vaba aja veetmisega seotud ühendused ja rühmad; heategevusorganisatsioonid; muud vabatahtlikud rühmad ja organisatsioonid) tegevuses või üritustel osalemist. Uuringu andmetel tegeles 31% (346 645 inimest) Eesti elanikest vähemalt korra aastas vabatahtliku tegevusega, mis ei olnud ühegi organisatsiooni korraldatud. Vabatahtliku tegevuse all oli silmas peetud toiduvalmistamist, sisseostude tegemist ja muu abi osutamist inimestele, kellega vastaja koos ei elanud. Vähemalt korra kuus oli seda tüüpi tegevusi teinud 21% inimestest. Vabatahtlikku tööd harrastanud inimeste hulgas oli teiste abistamine siiski üsna ebaregulaarne ja harv tegevus. Kolmandik vabatahtlikest osutas abi vaid mõned korrad

aastas, 30% tegi seda kord kuus. Iga päev oli vabatahtliku tööga hõivatud 4% ja iga nädal 13% vabatahtlikest.

Uuringule eelnenud 12 kuu jooksul oli vähemalt ühe organisatsiooni tegevuses osalenud 23% Eesti elanikest ehk 258 470 inimest. Suurem osa neist tegutses hobide või vaba aja veetmisega seotud ühendustes ja rühmades (15% inimestest). Teistest populaarsemad olid veel kirikud ja muud usuorganisatsioonid ning parteid ja ametiühingud.

Muud uuringud

Eurobaromeetri 2006. aasta uuringu järgi osutas 28% eestimaalastest vabatahtlikku abi organisatsiooni heaks või osales ise aktiivselt mõne organisatsiooni töös. See näitaja oli madalam kui Euroopa Liidu 25 riigi keskmine, milleks oli 34%. Eesti oli vabatahtlike osatähtsusest 14. riik liidus. (Study ... 2010)

26-s EL-i riigis aastatel 1999–2000 toimunud Euroopa väärtuste uuring (European Values Survey) kajastas nende inimeste osatähtsust, kes tegid vabatahtlikku tööd organisatsioonide kaudu, v.a ametiühingutes ja poliitilistes parteides tehtud tegevused. Uuringu andmetel tegi Eestis seda tüüpi vabatahtlikku tööd 17% inimestest ja Eesti oli selle näitajaga EL-is 19. kohal. (Study ... 2010)

2009. aastal tehti Eesti Noorsoo Instituudi eestvedamisel 15–30-aastaste inimeste uuring, kus muu hulgas küsiti noorte vabatahtlikus tegevuses osalemise kohta viimase 12 kuu jooksul. 21% noortest vastas, et oli selle aja jooksul mõnda vabatahtlikku tööd teinud. (Study ... 2010)

Spetsiifilisi küsimusi vabatahtliku töö tegemise kohta on aastati kaasatud ka Euroopa Sotsiaaluuringusse. Aastatel 2006–2007 korraldatud uuringuvoorus küsiti, kui sageli olid inimesed osalenud vabatahtlike või heategevuslike organisatsioonide töös, aidanud teisi inimesi väljaspool oma perekonda, teinud tasulist tööd või võtnud osa kohalikest vabatahtlikest üritustest. Vähemalt korra viimase aasta jooksul oli mõnda neist tegevustest harrastanud 18% Eesti inimestest. Euroopa riikide vahel oli vabatahtlike määrades peaaegu kümnekordne erinevus, kõrgeim oli vabatahtlikus tegevuses osalenute protsent Norras (67%) ja madalaim Bulgaarias (7%). (Huppert *et al.* 2008)

3. Osalemine mittetulundusühenduste tegevuses

3.1 Definitsioon ajakasutuse uuringus

Mittetulundusühendustes osalemise moodul oli AKU-s esimest korda kasutusel aastatel 2009–2010. Seega ei saa ajakasutuse uuringute andmeid omavahel võrrelda. Et mittetulundusühenduste tegevuses osalevate inimesed kindlaks määrata, küsiti kõigilt vähemalt 10-aastastelt inimestelt, kas nad kuulusid uuringuhetkel mõnda ühendusse. Enne mooduli küsimuste juurde asumist tutvustati vastajatele lühidalt mittetulundusühenduse mõistet ja toodi näiteid levinumate ühenduste kohta (vt lisa).

Mittetulundusühing (MTÜ) oli AKU-s defineeritud kui isikute vabatahtlik ühendus, mille põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine. MTÜ-l on liikmed, liikmeks võib olla iga füüsiline või juriidiline isik, kes vastab MTÜ põhikirja nõuetele. Teatud liiki MTÜ-de kohta on kehtestatud eriseadused. Sellised mittetulundusühingute eriliigid on näiteks erakonnad, ametiühingud, usulised ühendused (kirikud, kogudused), korteriühistud, aiandusühistud, suvilaühistud ja garaažiühistud. **Mittetulundusühendus** on üldnimetus, mis hõlmab mittetulundusühinguid, sihtasutusi ja seltsinguid.

Peale ankeedis esitatud näidete oli täpsem ülevaade mittetulundusühenduste liikide kohta küsitleja juhendis. Ühenduse tegevusvaldkonnad võisid olla näiteks haridus ja teadus (mõttekoda, arenduskeskus, huvikool, haridusselts vms), kultuur ja isetegevus (rahvakultuur, kultuuriselts vms), sport (spordiselts, -klubi vms), heategevus (fondid vms), noorte- ja lasteühendused (noorkotkad, kodutütred, avatud noorte keskus vms), sotsiaalteenuste pakkumine (hoolekanne, turvakodu, tervishoid, nõustamine, ennetustegevus vms), keskkond ja looduskaitse (loodushoid, loomakaitse vms), piirkondliku või kohaliku elu edendamine (naisselts, külaliikumine vms), vaba aeg (pensionäride ühendus, huviklubi, Rotary klubi, Zonta klubi) ning eestkoste või õiguskaitse (puuetega inimesed, vähemusrühmad ja rahvusvähemused vms). Mittetulundusühendustesse kuuluvad inimesed pidid täpsustama, millises ülalnimetatud valdkonnas ühendus tegutses.

3.2. Ajakasutuse uuringu tulemused

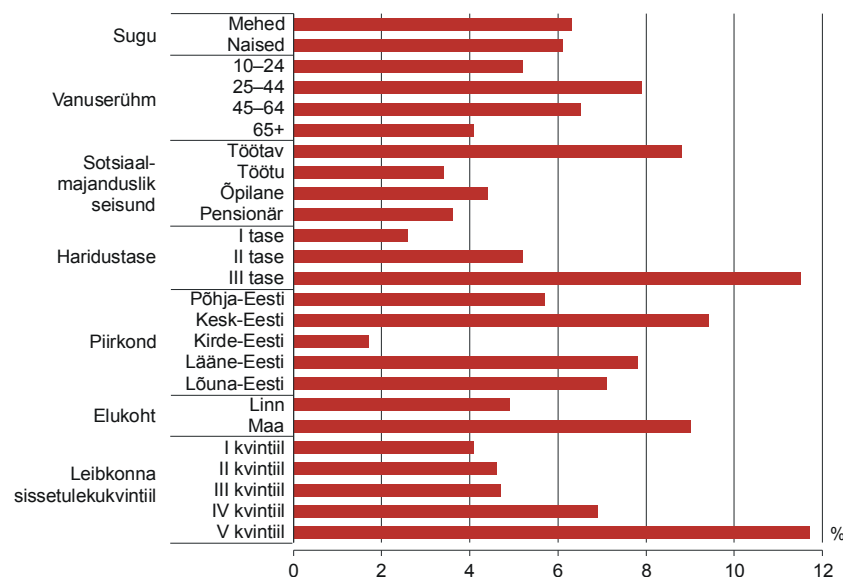
Kuulumine mittetulundusühendustesse

AKU andmetel kuulus aastatel 2009–2010 mõnda mittetulundusühendusse 73 769 inimest ehk 6,2% kõigist vähemalt 10-aastastest. Kuigi üks inimene võib kuuluda mitmesse mittetulundusühendusse, oli enamik inimestest liige vaid ühes. Teiste sõnadega kuulus 81% mõne ühenduse koosseisus olnud inimestest ühte, 14% kahte ja 5% vähemalt kolme mittetulundusühendusse. Keskmiselt oli iga mittetulundusühendusse kuuluv inimene 1,2 ühenduse liige. Tegelikult on ühenduste tegevuses osalevate inimeste osatähtsus väiksem, kuna kõik mittetulundusühenduse koosseisus olevad inimesed ei ole alati selle aktiivsed liikmed. Ajakasutuse uuringu andmetel oli 7,5% liikmetest nn passiivsed liikmed. Seega kuulus 68 227 inimest vähemalt ühte mittetulundusühendusse, mille tegevuses ta osales.

Mittetulundusühendustesse kuuluvate inimeste profiil

Mittetulundusühendustesse kuulumise aktiivsus on erinev, see sõltub inimeste vanusest, haridusest, elukohast ja paljudest muudest teguritest. Ajakasutuse uuringu andmetel ei erinenud ühendustesse kuuluvate meeste ja naiste osatähtsus. Ühendustesse kuuluvate inimeste hulgas olid enam esindatud 25–44-aastased, kellest 8% kuulus mõne ühenduse koosseisu (joonis 4). Kõige vähem kuulus mittetulundusühendustesse vanemaealisi.

Joonis 4. Mittetulundusühendustesse kuuluvate inimeste osatähtsus, 2009–2010

Sotsiaal-majandusliku seisundi järgi kuulusid teistest sagedamini erisugustesse ühendustesse töötavad inimesed ning harvemini pensionärid ja töötud. Ehkki üle poole mittetulundusühenduste liikmetest elas linnas, oli maapiirkondades ühendusse kuulumise tõenäosus suurem. Peaaegu iga kümnes maainimene oli mõne ühenduse liige. Eriti palju mittetulundusühendustesse kuuluvaid inimesi oli kõrgema haridusega ja jõukamate inimeste hulgas, kusjuures nii sissetulekute kui ka haridustaseme tõus tõi kaasa ühendustesse kuuluvate inimeste osatähtsuse suurenemise. Nii olid näiteks kõrgeima haridustasemega inimesed madalaima haridusega inimestest üle nelja korra sagedamini mõne ühenduse liikmeks.

Mittetulundusühenduste tegevusvaldkonnad

Kõige levinumad mittetulundusühendused tegutsesid kultuuri ja isetegevuse ning piirkondliku ja kohaliku elu edendamise valdkondades. Mõlemal juhul kuulus 18% mittetulundusühenduse liikmetest vähemalt ühte selles valdkonnas tegutsenud ühendusse. Üle kümnendiku osales veel hariduse ja teaduse, vaba aja ning spordiga tegelenud ühendustes.

Hoolekogudesse kuulumine

Peale mittetulundusühenduste liikmelisuse küsiti AKU-s ka kooli või lasteaia hoolekogusse kuulumise kohta. Uuringuhetkel või kunagi varem oli sinna kuulunud 3,2% (38 472) inimestest. Hoolekogude ja mittetulundusühenduste liikmed kattusid osaliselt – iga viies hoolekogusse kuulunud inimene osales ka mõne ühenduse töös.

Mittetulundusühendustes töötamine

AKU andmetel töötas uuringule eelnenud nädala jooksul 6494 inimest mõnes mittetulundusühenduses vähemalt ühe tunni ja sai selle eest tasu. Kõikidest tööga hõivatud inimestest oli neid vaid 1%. Kuna mittetulundusühendustes tasu eest töötavate inimeste osatähtsus Eestis on üsna väike, on raske neid valikuuringuga tabada ja nende kohta käivaid andmeid usaldusväärselt hinnata. Seetõttu on AKU-ga kogutud andmed ilmselt tugevalt alahinnatud ja uuringu põhjal ei ole võimalik mittetulundusühendustes töötamise kohta järeldusi teha.

3.3 Võrdlus teiste andmeallikatega

2010. aasta 1. jaanuari seisuga oli mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud 30 063 ühendust, millest 29 246 olid MTÜ-d ja 81 SA-d. Tuleb aga märkida, et registrisse kantud organisatsioonide arv ei pruugi kirjeldada tegelikku olukorda, kuna kõik registrisse kantud ühendused ei tegutse reaalselt. 2007. aasta Eesti inimarengu aruandes (Lagerspetz ja Rikmann 2008) tuuakse esile, et selliste passiivsete ühenduste osatähtsus kõigi ühenduste hulgas võib ulatuda isegi kuni pooleni.

2009. aastal toimus MTÜ-de ja SA-de hulgas kodanikualgatuslike organisatsioonide uuring (Kodanikualgatused ... 2010). Muu hulgas selgus uuringust, et MTÜ-de enam levinud tegevusvaldkonnad olid vaba aja sisustamine ja huvialane tegevus, sport ja kehakultuur ning kultuur ja kunst. SA-de hulgas aga olid kolm levinumat valdkonda kultuur ja kunst, haridus ja teadus ning sotsiaalteenused. Keskmise MTÜ oli 20-liikmeline, kuid organisatsiooni tegevuses osales aktiivselt vaid kaheksa liiget. Oma organisatsiooni tegevuses rakendas palgatöötajaid 67% SA-dest ja 25% MTÜ-dest.

Mittetulundusühenduste arv on pigem kvantitatiivne näitaja. Kodanikuühiskonna tugevust on võimalik ka teisel viisil hinnata, uurides, kui paljud inimesed kuuluvad vabatahtlikesse ühendustesse. Kuna üks inimene võib olla liige mitmes organisatsioonis, ei saa registriandmeid ühenduste kohta üks ühele võrrelda isiku-uuringust pärit andmetega.

2007. aasta Eesti inimarengu aruandes (Lagerspetz ja Rikmann 2008) on käsitletud inimeste kodanikuühendustes osalemist, kasutatud on 2004. aasta Eurobaromeetri uuringu andmeid. Selle uuringu käigus uuriti inimeste liikmelisust eri liiki vabatahtlikes organisatsioonides Euroopa Liidu riikides. Kõige sagedamini kuuluti ühendustesse Rootsisis ja Taanis, kus inimesed olid keskmiselt vastavalt 3 ja 2,5 organisatsiooni liikmed, kõige vähem oli ühendustesse kuulujaid Bulgaarias ja Rumeenias, kus vastajad olid keskmiselt liikmed 0,2 organisatsioonis. Eestis kuuluti keskmiselt 0,6 ühendusse.

Sotsiaalministeerium tellis 2007. aastal ebavõrdse kohtlemise uuringu (Lagerspetz jt 2007), mille järgi olid 30% vastajatest vähemalt ühe kodanikeühenduse liikmed. Liikmelisus oli seotud hariduse ja sissetulekuga: keskmisest suurem sissetulek ja kõrgharidus tõstsid kodanikeühenduses osalemise tõenäosust.

Kokkuvõte

Käesoleva analüüsi eesmärk oli aastatel 2009–2010 tehtud ajakasutuse uuringu vabatahtliku töö ja mittetulundusühendustes osalemise moodulite valideerimine ja analüüs.

Uuringust selgus, et küsitlusele eelneva kuu jooksul oli vabatahtlikku tööd teinud 4,5% vähemalt 10-aastastest inimestest. Vabatahtliku töö all oli silmas peetud nii organisatsiooni kaudu kui ka vahetult osutatud tasustamata abi inimestele, kes ei kuulunud vastaja leibkonda ega polnud tema sugulased. Teistest enam puutusid vabatahtliku tegevusega kokku maapiirkondades elavad, 45–64-aastased ja kõrgharidusega inimesed. Vabatahtlik töö oli populaarsem töötavate ja kõrgema sissetulekuga inimeste seas.

Võrreldes teiste vabatahtlikku tööd käsitlevate uuringutega jäi vabatahtlike osatähtsus ajakasutuse uuringus üsna väikseks. Kuna vabatahtlikkuse mõiste ei ole ühiskonnas üheselt arusaadav ja eri uuringutes kasutatakse vabatahtlike kindlaks määramiseks erinevaid meetodikaid, on uuringutulemusi omavahel raske võrrelda. Kui tavaliselt uuritakse viimase

aasta jooksul tehtud vabatahtlikku tööd, siis selles uuringus keskenduti lühema perioodi (nelja nädala) tegevustele. Kuna AKU on niigi üsna keeruline, ei olnud võimalik kasutada vabatahtlike määratlemiseks detailseid täpsustavaid küsimusi, mis oleksid vabatahtlikes tegevustes osalemise määra ilmselt suurendanud.

Mittetulundusühendustesse kuulus AKU andmetel 6,2% vähemalt 10-aastastest inimestest. Nagu ka vabatahtlike puhul, olid aktiivsemad kõrgema hariduse ja sissetulekuga töötavad inimesed. Muude andmeallikatega võrreldes oli mittetulundusühendustesse kuulujaid AKU andmetel vähem, kuigi liikmete profiil oli sarnane. Kuna valikuuringuga on raske tabada ühiskonnas vähem levinud nähtuste esinemist, sobiks mittetulundusühendustesse kuuluvate inimeste hulga väljaselgitamiseks paremini spetsiaalselt nendele teemadele pühendatud uuring.

Allikad

CES Task Force on Measuring Volunteer Work. Status Report and Recommendation. (2007). Statistics Canada. [www]
<http://www.unece.org/stats/documents/ece/ces/bur/2009/mtg1/14.add.1.e.pdf>

Huppert, F. A., Marks, N., Clark, A. E., Siegrist, J., Stutzer, A., Vittersø, J., Wahrendorf, M. (2008).

Measuring well-being across Europe: Description of the ESS Well-being Module and preliminary findings. PSE Working Papers 2008–40, PSE (Ecole normale supérieure).

Kodanikualgatuse institutsionaliseerumine Eestis 2009/2010. (2010). Kodanikeühiskonna uurimis- ja arenduskeskus, Tallinna Ülikool. [www]
http://www.siseministeerium.ee/public/KUAK2010_institutsionaliseerumine.pdf

Kodanikuühiskonna arengukava 2011–2014. (2011). [www]
http://www.siseministeerium.ee/public/KODAR_VV_.pdf

Lagerspetz, M., Hinno, K., Joons, S., Rikmann, E., Sepp, M., Vallimäe, T. (2007). Isiku omaduste või sotsiaalse positsiooni tõttu aset leidev ebavõrdne kohtlemine: elanike hoiakud, kogemused ja teadlikkus. Uuringuraport. Tallinn: Sotsiaalministeerium.

Lagerspetz, M., Hinno, K., Joons, S., Rikmann, E., Sepp, M., Vallimäe, T. (2007). Isiku tunnuste või sotsiaalse positsiooni tõttu aset leidev ebavõrdne kohtlemine: elanike hoiakud, kogemused ja teadlikkus. Uuringu raport. [www]
http://www.sm.ee/fileadmin/meedia/Dokumentid/Sotsiaalvaldkond/kogumik/Isiku_20tunnuste_20v_C3_B5i_20s_C3_B5tsiaalse_20positsiooni_20t_C3_B5ttu_20aset_20leidev_20ebav_C3_B5rdne_20kohtlemine_20Uuringuraport_1_.pdf

Lagerspetz, M., Rikmann, E. (2008). Kodanikualgatus ja vabatahtlik organiseerumine. Eesti Inimarengu Aruanne 2007. Tallinn: Eesti Koostöö Kogu. [www]
http://www.kogu.ee/public/trykised/EIA07_est.pdf

Rikmann, E., Lagerspetz, M., Vallimäe, T., Keedus, L., Sepp, M., Jesmin, T., Hinno, K. (2010). Kodanikualgatuse institutsionaliseerumine Eestis 2009/2010. Uuringu raport. [www]
http://www.siseministeerium.ee/public/KUAK2010_institutsionaliseerumine.pdf

Study on Volunteering in the European Union. Country Report Estonia. (2010). GHK. [www]
http://www.siseministeerium.ee/public/National_report_EE.pdf

Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis. Uuringu I etapp. (2008). AS Emor, Poliitikauuringute Keskus Praxis jt. [www]
<http://www.siseministeerium.ee/public/VTosalemine2008.pdf>

Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis. Uuringu lõpparuanne. (2009). AS Emor, Poliitikauuringute Keskus Praxis. [www]
<http://www.siseministeerium.ee/public/VTosalemine2009.pdf>

Volunteering in the European Union. (2010). GHK. [www]
http://www.siseministeerium.ee/public/Volunteering_in_the_EU_Final_Report.pdf

Lisad

OSA J. OSALEMINE MITTETULUNDUSÜHENDUSTE TEGEVUSES (2009–2010)

Nüüd esitame mõned küsimused Teie osalemise kohta mittetulundusühenduste tegevuses. Mittetulundusühing on isikute vabatahtlik ühendus, mille põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine. Näiteks: eriala- või kutseühendused, kultuuri- või meelelahutusühendused, hariduse või teaduse valdkonna ühendused (nt haridusseltsid, huvikoolid, rahvaülikoolid, uuringukeskused, teadusseltsid), noorteühendused (nt korporatsioonid, skautide, gaidide organisatsioonid), kodanikuõiguste kaitse ja huvikaitse ühendused (nt pensionäride ühendused), sotsiaalvaldkonna ühendused (nt puuetega inimeste ühendused), keskkonna- ja looduskaitse ühendused, piirkondliku/kohaliku elu edendavad ühendused(nt külaseltsid) jne.

J1	Kas Te kuulute mõnda sellisesse mittetulundusühingusse? 1 Jah 2 Ei → J7					
JX1	Veeru number	01	02	03	04	
J2	Õelge palun selle ühenduse nimi	....	....	....	....	
J3	Õelge palun, mis valdkonnas see ühendus tegutseb? 1 Haridus, teadus 2 Kultuur, isetegevus 3 Sport 4 Heategevus, fondid 5 Noored, lapsed 6 Sotsiaalteenuste pakkumine 7 Keskkond, looduskaitse 8 Piirkondliku, kohaliku elu edendamise 9 Vaba aeg (huviklubid) 10 Eestkostete või õiguskaitse 11 Muu. Milline?	☐	☐	☐	☐	
J3M		....	....	....	....	
J4	Kas Te olete ühenduse liige ja osalete selle tegevuses? 1 Jah 2 Ei	☐	☐	☐	☐	1→J6
J5	Kas Te olete ühenduse liige, kuid selle tegevuses ei osale? 1 Jah 2 Ei	☐	☐	☐	☐	
J6	Kas Te kuulute veel mõnda mittetulundusühingusse? 1 Jah 2 Ei	☐	☐	☐	☐	1→J2
J7	Kas Te kuulute praegu või olete varem kuulunud kooli või lasteaia hoolekogusse? 1 Jah 2 Ei					
J8	Õelge palun, kas töötasite eelmisel nädalal vähemalt ühe tunni ja saite (saate) selle eest tasu mõnes mittetulundusühenduses (nt ametiühingus, erakonnas, mittetulundusühingus või sihtasutuses)? 1 Jah 2 Ei → OSA H					
J9	Millise lepingu alusel töötate? Kas Teil on... 1 tööleping 2 käsundusleping 3 töövõtuleping 4 suuline tööleping või kokkulepe?					
J10	Kas see töö on Teie põhitöökoht, mille kohta vastasite juba töötamise osas? 1 Jah → OSA H 2 Ei					

J11	Õelge palun selle organisatsiooni täielik nimi .....
J12	Õelge palun, millega see organisatsioon peamiselt tegeleb .....
J12n	KLASSI KIRJELDUS. TÄIDETAKSE AUTOMAATSelt! .....
J12k	_ _ _
J13	Mis on Teie amet? Õelge palun ametinimetus .....
J14	Palun kirjeldage peamisi tööülesandeid, milles Teie töö seisneb .....
J14n	KLASSI KIRJELDUS. TÄIDETAKSE AUTOMAATSelt! .....
J14k	_ _ _
J15	Kas Te töötate selles organisatsioonis... 1 täisajaga 2 osaajaga?
J16	Kas Teil on juhtimiskohustusi (juhendate teisi töötajaid, vastutate teatud tööde täitmise eest vms)? 1 Jah 2 Ei
J17	Mitu tundi nädalas teete seda tööd tavaliselt? _ _ tundi
J18	Järgmisena küsime Teie tavalise kuutöötasu kohta sellel töökohal. Kuidas on Teil lihtsam nimetada oma kuutöötasu, kas... 1 brutotasuna → J18A 2 netotasuna? → J18B KEELDUB → OSA H EI TEA → OSA H
A	Kui suur on Teie tavaline brutotasu sellel töökohal? _ _ _ _ _ krooni → OSA H
B	Kui suur on Teie tavaline netotasu sellel töökohal? _ _ _ _ _ krooni → OSA H

OSA H. VABATAHTLIK TÖÖ (2009–2010)

Järgmised küsimused hõlmavad tasustamata vabatahtlikku tööd, st tööd, mida teete vabatahtlikult rahalist tasu või kompensatsiooni saamata inimeste heaks, kes ei kuulu Teie leibkonda ega ole Teie sugulased. Näiteks: töö loomade hoiupaigas, Kaitseliidu organisatsioonides, ürituste korraldamine, noorsootöö jne. Vabatahtlik töö võib olla igasugune abi üksikisikutele, mida Te olete osutanud kas vahetult või mõne organisatsiooni kaudu, samuti omaalgatuslik ühistegevus naabruskonna või kodukandi elukeskkonna parandamiseks vms tegevus.

H1	Mõelge tagasi <u>neljale viimasele nädalale</u> . Kas Te olete teinud neljal viimasel nädalal tasustamata vabatahtlikku tööd? 1 Jah 2 Ei → H9					
HX1	Veeru number	01	02	03	04	
H2 H2n H2k	Palun kirjeldage peamisi tööülesandeid, milles Teie töö on seisnenud.	....	....	....	....	
H3	Mitu korda Te seda tööd viimasel neljal nädalal teinud olete?	.....	.....	.....	.....	
H4	Mitu tundi Te tavaliselt sellele tasustamata tööle iga kord aega olete kulutanud?	.....	.....	.....	.....	
H5	Kas Te olete teinud seda tööd mõne organisatsiooni heaks või mõne organisatsiooni kaudu? 1 Jah 2 Ei	.....	.....	.....	.....	2→H8
H6	Õelge palun selle organisatsiooni täielik nimi.	....	....	....	....	
H7 H7n H7k	Õelge palun, millega see organisatsioon peamiselt tegeleb.	....	....	....	....	
H8	Kas Te olete teinud viimase nelja nädala jooksul veel mõnda tasustamata tööd kellegi heaks, kes ei kuulu Teie leibkonda ega ole Teie sugulane? 1 Jah 2 Ei	.....	.....	.....	.....	1→H2 2→H9
H9	Kas Te olete viimase 3 kuu jooksul teinud annetusi mõnele organisatsioonile või osalenud mõnes annetuskampanias? 1 Jah 2 Ei					

VABATAHTLIK TÖÖ JA ABI (1999–2000)

(Vastavad kõik vastajad)

I 43	<p>Järgnevad küsimused hõlmavad tööd, mida te teete vabatahtlikult (tasuta) mõne organisatsiooni või grupi heaks. Siia kuuluvad administratiivsed tööd vabatahtlike organisatsioonides, tervishoiu institutsioonides, poliitilistes parteides, sotsiaalalane töö (mille kaudu aidatakse vanureid nende kodutöodes või poeskäimisel jne.). Te teete seda tasuta. Siia ei kuulu need tegevused, mis on osa Teie tasustatud tööst.</p> <p>Intervjueerijale: Ühiskondliku töö all mõtleme tööd, mis on korraldatud mõne organisatsiooni või institutsiooni kaudu (näiteks mõni heategevusorganisatsioon (Punane Rist või poliitiline partei), mille nimel respondent töötab, kuid ei saa palka nagu tasulise töö puhul.</p> <p>Märkus: vaadake üle leht järgmisel leheküljel, kus on ära toodud need tegevused, millest me oleme huvitatud. See on ka Teile meeldetuletuseks, millist tööd olete teinud teiste heaks. Tabeli täitmisel kasutage oma sõnu.</p> <p>Mõelge tagasi neljale viimasele nädalale. Kas Te töötasite vabatahtlikes (ühiskondlikes) organisatsioonides või gruppides sel perioodil?</p> <p style="margin-left: 40px;">1 Jah ⇒ JÄTKAKE JÄRGNEVATE KÜSIMUSTEGA [TÄITKE TABEL]</p> <p style="margin-left: 40px;">2 Ei ⇒ JÄTKAKE I 44</p> <p>- Millist tööd Te tegite? - Mitmel korral Te seda tööd tegite viimasel neljal nädalal? - Kui kaua oli tehtava töö kestvus viimasel korral tundides ja minutites?</p>
-------------	--

Tegevuse/ abi liik	Mitu korda?	Kui kaua aega võttis?

JÄRGNEV HÕLMAB TEIE POOLT PAKUTUD ABI /TÖÖD LÄBI ORGANISATSIOONIDE

Administratiivne , ühiskondlik töö organisatsioonides

Organisatsiooni- või grupisisene töö: kirjade, arvete laialisaatmine, raamatupidamine, liikmetega sidepidamine, nõupidamiste korraldamine jne. ; töö mõne poliitilise partei jaoks.

Haridustöö

Õpetamine/töö organisatsiooni/grupi huvides; õppegruppide juhtimine, õpetamine Pühapäevakoolis jne.

Töö meelelahutus-, spordi- ja vaba aja organisatsioonides

Hõlmab tööd täiskasvanutega/lastega mitmesugustes organisatsioonides, näit. töö jalgpalli treenerina, malekohtunikuks olemine jne.

Töö usuorganisatsioonides

Töö heategevusorganisatsioonides

OSUTATUD ABI/TEENUSED TEISTELE (1999–2000)

I 44 Järgnevad küsimused hõlmavad mitmesuguseid abi/teenuste liike, mida Te olete osutanud teistele: sõpradele, naabritele jne. inimestele, kes ei kuulu Teie leibkonna hulka.
Abi/teenuste liigid võivad olla näiteks laste hoidmine, abi parandustöödel, abi aiatöödel jne.

Märkus: Vaadake järgmisel leheküljel oleval näidislehel osutatud abi/teenuste liike ja seal äratoodud näiteid. See annab parema ettekujutuse sellest, mis meid huvitab. Kirjutamisel kasutage oma sõnastust.

Mõelge tagasi eelmisele neljale nädalale. Kas Te osutasite abi/teenust kellelegi, kes ei ole Teie leibkonna liige?

1 Jah ⇒ **JÄTKAKE JÄRGNEVATE KÜSIMUSTEGA** [TÄITKE TABEL]
2 Ei ⇒ **JÄTKAKE I 45**

- Millist abi või teenust Te osutasite teistele?
- Palun määratlege, kes oli see inimene, kes ei kuulunud Teie leibkonda, kuid kellele Te osutasite abi?

KAART I 44

1. Teie vanem/abikaasa vanem	4. Lapselapsed
2. Teie täiskasvanud laps	5. Teised sugulased
3. Naaber, sõber, kolleeg	6. Teised inimesed

- Mitmel korral viimase 4 nädala jooksul Te abi osutasite?
- Kui kaua oli osutatud abi/teenuse kestvus viimasel korral tundides ja minutites ?
- Kas Teile tavaliselt maksti selle eest?

Abi/teenuse liik	Kellele osutati abi Kaart I 44	Mitu korda?	Kui kaua aega võttis viimasel korral?	Kas Teile tavaliselt maksti selle eest?	
				Jah	Ei

Näidisleht abi/teenuste liikide kohta

Siin on ära toodud mõned abi/teenuste liigid, mis on enamlevinud ja annavad Teile täpsema ettekujutuse, mida nende küsimustega mõeldakse. Te ei pea kasutama sama sõnastust nagu alljärgnevalt on ära toodud, vaid tehke ülestähendused oma sõnastuses. Kui Teil pole võimalik eristada abi liiki, mille alla ta läheb, näiteks kui osutatud abil/teenusel oli mitu eesmärki, siis kirjutage lühidalt osutatud abi/teenuse kirjeldus.

Majapidamistööd

Toiduvalmistamine

Koristamine

Pesemine, triikimine

Aiatööd

Põllumajandustööd

Majapidamise juhtimine

(mitmesugused administratiivsed toimetused nagu tuludeklaratsioonide täitmine, telefonikõnede pidamine asutustega, kirjavahetus asutustega jne.)

Õpetamine

Laste eest hoolitsemine

Lapsehoidmine

(Lapsega tegelemine: lugemine, mängimine, seltsiks olemine; kooli/arsti külastamine, laste järelevaatamine.)

Laste viimine/toomine kodunt teistesse kohtadesse (asutustesse)

Täiskasvanute eest hoolitsemine

Vanurite, haigete või puuetega täiskasvanute inimeste hooldamine

Teised täiskasvanute hoolitsemise liigid

(Massaaž, maniküür jne.)

Poeskäimine, teenused, transport

Poeskäimine

Administratiiv- ja teised teenused

(Nt postkontoris või maksuametis käimine, pesumaja või õmbleja juures käimine jne.)

Transporditeenused

(Näit. tööle/poodi viimine autoga jne.)

Ehitus- ja remonditööd

Maja ehitamine ja renoveerimine

Majapidamistarvete, seadmete, sõiduki remonditööd

Mööbli ja teiste kestvukaupade valmistamine